Arthur Conan Doyle La vaka domo

LA VAKA DOMO

de kavaliro Arthur Conan Doyle

[ORIGINALA TITOLO: THE EMPTY HOUSE]

desegnaĵoj de Sidney Pagetel la angla tradukis Darold Booton

Estis dum la printempo de la jaro 1894, kiam la tuta Londono interesiĝis kaj la laŭmodaro konsterniĝis pro la murdo de la honorinda[1] Ronaldo Adero sub la plej kuriozaj kaj neklarigeblaj cirkonstancoj. La publiko jam eksciis la detalojn de la krimo, kiujn oni rivelis dum la polic-enketo, sed multajn oni subpremis pro tio ke la kazo de la juĝa persekutisto tiom superverŝis ke ne necesas riveli ĉiujn faktojn. Nur nuntempe post preskaŭ dek jaroj, oni permesis al mi provizi la publikon per la mankantaj ĉeneroj, kiuj formis la tutan rimarkindan ĉenon. La krimo mem estis interesiga, sed tio estis nenio komparita al la nekredebla sekvo, kiu provizis min per la plej grandaj ŝoko kaj surprizo de iu ajn evento en mia aventuroplena vivo. Eĉ nun post tiu longa tempo, mi trovis min mem ekscita kiam mi pripensis ĝin, kaj mi sentis denove la subitan inundon de ĝojo, de miro kaj de nekredemo kiu tute mergis mian menson. Mi diru al la publiko, kiu jam montras iom da intereso pri tiu malmulta kiun mi fojfoje rakontis rilate al la agadoj de ĉi tiu tre rimarkinda homo, ke oni ne kulpigas min, se mi ne rilatis tion kion mi scias. Mi devus konsideri tion mia plej grava devo, sed li malpermesis min per ordo, kiun li retiris je la tria de la lasta monato.

Oni povas imagi ke mia intima kuneco kun Ŝerloko Holmso jam interesigis min profunde pri la krimo, kaj ke post lia malapero mi ĉiam zorge legis pri la variaj problemoj kiuj

venis antaŭ la publiko. Kaj pli ol unufoje por kontentigi min mem, mi eĉ provis uzi liajn metodojn por tiajn problemojn solvi, kvankam ne tre sukcese. Tamen neniu atentigis min kiel la tragedio de Ronaldo Adero. Dum mi legis la verdikton de la mort-enketo, t.e. verdikto de intensa mortigo kontraŭ nekonato aŭ nekonatoj, mi konsciis pli klare ol antaŭe kiom mankas al la komunumo pro la morto de Ŝerloko Holmso. Estis punktoj pri tiu stranga afero, kiuj, mi certis, aparte allogus lin, kaj la penadon de la polico li suplementus aŭ pli probable anticipus per la sperta observpovo kaj la vigla menso de la unuaranga krim-detektiva agento en Eŭropo. La tutan tagon dum mi vizitis klientojn, mi pripensis la kazon kaj trovis neniun klarigon, kiu ŝajnis adekvata. Je risko ke mi enuigas la leganton, mi denove rilatas la faktojn kiel oni sciigis la publikon ĉe fino de la mort-enketo.

La honorinda Ronaldo Adero estis la dua filo de la grafo de Majnuto, kiu estis tiutempe guberniestro de unu al la Aŭstraliaj kolonioj.[2] La patrino de Adero jam revenis de Aŭstralio por operacio pri katarakto. Ŝi kaj ŝiaj gefiloj Ronaldo kaj Hilda loĝis kune ĉe 427 Parkstrateto. La junulo partoprenis en la plej bona socio, kaj laŭ ĉies scio, li havis neniun malamikon kaj neniun malvirton. Li kaj f-ino Edito Vudlio de Karsterso gefianĉiĝis, sed per interkonsento la gefianĉiĝo jam ĉesis antaŭ kelkaj monatoj. Estis neniu spuro pri iu ajn profunda sento pro tio. Ĉar la viro estis en mallarĝa kaj konvencia rondo, liaj kutimoj estis kvietaj kaj laŭ naturo li estis neemocia. Tamen estis al ĉi tiu komplezema juna aristokrato ke la morto alvenis per tre kurioza kaj neatendita maniero inter 10.00 kaj 11.20 la nokton de la 30a marto 1894.

Ronaldo Adero ŝatis kartoludon – li daŭre ludis, sed neniam kontraŭ vetaĵo tro peza por li. Li membriĝis en la kartokluboj Baldvino,[3] Kavendiŝo kaj Bagatelo. Oni montris ke post la vespermanĝo je sia mortotago li ludis robron de visto en la

ĉi-lasta klubo. Li ankaŭ ludis tiun posttagmezon. La atestoj de la aliaj ludantoj – s-ro Murio, kavaliro Johano Hardio kaj kolonelo Morano – montris ke oni viston ludis, kaj ke ĉiu el ili egale sukcesis. Adero eble perdis ne pli ol kvin pundojn. Li estis tre riĉa, kaj tia perdo ne ĝenis lin. Li kartoludis preskaŭ ĉiutage en unu el siaj kluboj, sed li estis zorgema ludanto, kaj kutime gajnis. Laŭ la atestoj, antaŭ kelkaj semajnoj kun kolonelo Morano kiel partnero, li jam gajnis preskaŭ £420n de Godfreo Milnero kaj lordo Balmoralo dum unu ludo. Jen la plej aktuala historio kiel rivelita dum la mort-enketo.

Je la krimonokto li hejmen iris de la klubo je la deka precize. La patrino kaj fratino alie vizitis parencon. La servistino atestis ke ŝi aŭdis lin eniri la frontan ĉambron en la dua etaĝo, kiu li kutime uzis kiel salono. Ŝi ekbruligis fajron en la kameno, kaj dum ĝi fumis ŝi malfermis la fenestron. Oni aŭdis neniun sonon el la ĉambro ĝis 11.20 ptm, kiam revenis lordino Majnuto kaj la filino. Por deziri al li bonan nokton, ŝi penis eniri lian ĉambron. La pordon oni ŝlosis de interne, kaj oni laŭte vokis kaj perkutis sen respondo. Per helpo oni perforte malfermis. La malfeliĉa junulo kuŝis surplanke apud la tablo. Oni horore mutilis lin per ekspansianta revolvera kuglo; sed neniun armilon oni trovis en la ĉambro. Surtable estis du dek-pundaj bankbiletoj kaj £17 10ŝ en oraj kaj arĝentaj moneroj aranĝitaj laŭ aroj de variaj sumoj. Estis ciferoj sur papero kontraŭ la nomoj de iuj el la klubamikoj. Per tio oni konjektis ke antaŭ sia morto li klopodis registri siajn perdojn kaj gajnojn.

Detala kontrol-esploro de la ĉirkaŭaĵoj nur montris ke la kazo estis eĉ pli kompleksa. Antaŭ ĉio ŝajne estis nenia kialo ke la junulo devis ŝlosi la pordon de interne. Eble tion faris la mortiganto kaj poste eskapis per la fenestro. La tero estis preskaŭ sep metrojn sube, tamen estis bedo de krokusoj florantaj tie. Nek la floroj nek la grundo montris spuron – nek estis spuro sur la mallarĝa gazono inter la domo kaj la vojo.

Verŝajne do la junulo mem ŝlosis la pordon. Sed kiel li mortis? Neniu povis supren grimpi sen spuro. Supozu ke iu pafis tra la fenestro, tiu devus esti tre rimarkinda paflertulo, kiu povas trudi letalan vundon per revolvero. Aldone Parkstrateto estas homplena ĉefvojo; estis kabohaltejo nek pli ol cent metrojn for de la domo. Neniu aŭdis pafon. Kaj tamen estis mortigito, kaj estis revolvera pafaĵo, kiu eksplodis kiel mole pentigita kuglo, kiu kaŭzas tujan mortvundon. Jen la cirkonstancoj de la Parkstrateta Enigmo, kiun oni plu komplikis pro tio ke estis neniu motivo, ĉar, kiel mi jam diris, juna Adero havis neniun malamikon, kaj oni ne penis formovi la monon aŭ valoraĵojn el la ĉambro.

Dum la tuta tago mi pripensadis ĉi tiujn faktojn, kaj penis elpensi teorion, kiu povis klarigi ĉiujn kaj trovi la linion de la plej malgranda rezistemo, kiu laŭ mia kompatinda amiko estas la komencpunkto de ĉiu enketo. Mi devas deklari ke mi progresis nur malmulte. Ĉi-vesperon mi promenadis trans la Parko kaj trovis min proksimume je la sesa ĉe la Oksfordstrata fino de Parkstrateto. Aro da lantemuloj estis surstrate, ĉiuj spektis apartan fenestron. Tio montris al mi la domon, kiun mi deziras rigardi. Altstatura maldika viro kun malhelaj okulvitroj, kiu, mi suspektis, estis civilvestita detektivo, klarigis iun propran teorion, dum la aliaj amasiĝis ĉirkaŭe. Mi alproksimiĝis al li laŭeble, sed tio, kion li diris, ŝajnis al mi absurda, do mi foriris denove naŭzite. Kiam mi forturniĝis mi puŝis kontraŭ maljunan deformitan viron malantaŭ mi, kaj li faligis kelkajn librojn, kiujn li portis. Mi memoris dum mi alprenis tiujn ke mi rimarkis unu el la titoloj – La origino de la arbokulto. Imponis min ke la ulo devas esti libroamanto, kiu aŭ komerce aŭ hobie kolektis nekonatajn volumojn. Mi provis pardonpeti pro la akcidento, sed estis klare ke ĉi tiujn librojn, kiujn mi malfeliĉe mistraktis, alte estimis la posedanto. Kun malestima grumblo li forturniĝis kaj mi vidis lian kurban dorson kaj blankajn vangoharojn malaperi en la homamason.

Mia observado de 427 Parkstrateto malmulte klarigis la problemon kiu interesigis min. Malalta muro kaj relo, ne pli ol du metrojn altaj, apartigis la domo de la vojo. Estis tute facile do, ke oni povus eniri la ĝardenon, sed ne la fenestron, kiu estis neatingebla, ĉar estis neniu drenilo aŭ simila, kiun oni povis surgrimpi. Pli perpleksite mi revenis Kensingtonon. Mi ne estis en mia studejo kvin minutojn kiam la servistino eniris por anonci ke iu deziras viziti min. Al mia miro estis neniu alia ol la stranga maljuna librokolektanto – sia bruska velka vizaĝo kadrita per

“Vi estas surprizita, sinjoro,” diris li per kurioza kvaka voĉo.

Mi agnoskis, ke jes.

“Nu, mi havas konsciencon, sinjoro, kaj kiam mi hazarde vidis vin eniri ĉi tiun domon, dum mi lame iris post vi, mi pensis al mi, ke mi ĝuste eniru kaj vizitu tiun helpeman ĝentelmanon, kaj diras al li ke se mi estis iomete bruska laŭmaniere, mi ne intencis ĝeni, kaj ke mi estas tre dankema al li, ĉar li alprenis miajn librojn.”

“Vi troigas bagatelon,” mi diris, “ĉu mi rajtu demandi al vi, kiel vi scias min?”

“Nu, sinjoro, se mi ne estas tro libera kun vi, mi estas unu el viaj najbaroj, ĉar vi trovu mian etan librovendejon ĉe la stratangulo de Preĝejostrato, kaj tre plaĉas al mi vidi vin, mi certas. Eble vi mem kolektas, sinjoro. Jen Britaj birdoj,[4] kaj Katulo,[5] kaj La sankta milito[6] – ĉiu el ili bonaĉeto. Kun kvin volumoj vi ĝuste povus plenigi tiun manklokon en la dua breto. Aspektas malnete, ĉu ne, sinjoro?”

Mi turnis la kapon por rigardi la libroŝrankon malantaŭ mi. Kiam mi returnis, Ŝerloko Holmso staris ridetante trans la studeja tablo. Mi surpiediĝis, strebis al li kelkajn momentojn, tute mirigita, kaj tiam ŝajnas ke mi svenis por la unusola fojo dum mia vivo. Certe griza nebuleto turbulis antaŭ la okuloj, kaj kiam ĝi foriĝis, mi trovis ke mian kolumon oni malbutonis kaj la postgusto de brando estis sur la lipoj. Holmso klinis super mia seĝo kun sia flakono en la mano.

“Mia kara Vatsono,” diris la bone memorita voĉo. “Mi devas milfoje pardonpetas. Mi tute ne scias ke vin mi tiom afekcias.”

Mi kroĉis lian brakon.

“Holmso!” mi ekkriis. “Ĉu estas vere vi? Ĉu vi vere povas vivi? Ĉu eblas ke vi sukcesis grimpi el tiu horora abismo?”

“Atendu momenton,” diris li. “Ĉu vi certas ke vi estas sufiĉe sana diskuti la aferon? Mi grave ŝokis vin per ne necese drama reapero.”

“Ĉio estas en ordo, sed vere, Holmso, mi povas almenaŭ kredi al miaj okuloj. Je l’ĉielo! Pensu, ke vi, antaŭ ĉiu alia, staru en mia studejo.” Denove mi kroĉis lian manikon kaj palpis la maldikan tendenecan brakon sube. “Nu, ĉiuokaze vi ne estas spirito.” mi diris. “Mia kara ulo, mi ravas vidi vin. Sidiĝu kaj diru al mi kiel vi eskapis el tiu terura abismo.”

Li sidiĝis kontraŭ mi, kaj ekbruligis cigaredon laŭ sia malnova senzorga maniero. Li vestiĝis per la ĉifona kitelo de la librovendisto, sed la cetero de tiu ulo – blankaj haroj kaj libroj – amase kuŝis surtable. Holmso aspektis eĉ pli maldika kaj pli akra ol antaŭe, sed estis mortblanka nuanco en lia agleca vizaĝo kiu sciigis min ke lia lastatempa vivo ne estis sana.

“Plaĉas al mi streĉi min, Vatsono,” li diris. “Estas senŝerce kiam altstaturulo devas kaŝi tri dek centimetrojn de sia alteco dum kelkaj horoj sinsekve. Nu, mia kara ulo, rilate al la klarigo. Se mi rajtu peti vian kunhelpon, antaŭ ni estas malfacila kaj danĝera nokto. Eble plibonas se mi rakontas tiun al vi kiam ni finos nian laboron.”

“Mi plenpleniĝas per scivolemo. Mi preferas aŭdi nun.”

“Ĉu vi kuniros kun mi ĉi-nokton?”

“Kiam ajn kaj kien ajn laŭ via plaĉo.”

“Tio estas kiel la malnova tempo. Estas sufiĉa tempo ke ni manĝu antaŭ ol foriri. Nu, pri la abismo. Ne estis malfacile eskapi el ĝi, pro tio ke mi neniam estis tie.”

“Ĉu vi neniam estis tie?”

“Ne, Vatsono, mi neniam estis tie. Mia noto al vi estis absolute aŭtentika. Mi ne dubis, ke mi jam finis mian karieron kiam mi perceptis la iom sinistran figuron de la forpasinta profesoro Moriarto starantan sur la mallarĝa pado, kiu elkondukis. Liaj grizaj okuloj sciigis min pri lia neŝanĝebla motivo. Ni interŝanĝis kelkajn vortojn, do, kaj mi akiris lian komplezan permeson skribi la mallongan noton, kiun vi poste ricevis. Mi postlasis ĝin kun mia cigaredujo kaj bastono, kaj mi iris laŭ la pado, Moriarto ankoraŭ tuj post mi. Kiam mi atingis la finon, mi staris enangulita. Li eltiris neniun armilon, sed li atakis min kaj ĵetis liajn longajn brakojn ĉirkaŭ min. Li sciis ke mi venkis lin, kaj li deziris venĝi sin kontraŭ mi. Ni kune ŝanceliĝis ĉe la rando de la akvofalo. Mi tamen iom scias la baritsuon,[7] aŭ la japanan sistemon de luktado, kiu pli ol unufoje estis utila al mi. Mi eskapis lin kaj li kun horora ekkrio luktis kelkajn sekundojn, kaj ungigis la aeron per ambaŭ manoj. Sed malgraŭ ĉiuj liaj penadoj li perdis la ekvilibron kaj falis super la randon. Kun la vizaĝo super la rando mi rigardis lin longatempe. Li frapiĝis kontraŭ roko, resaltis kaj plaŭde falis en la akvon.”

Mi mirege aŭskultis ĉi tiun klarigon, kiujn Holmso liveris inter ekblovoj de la cigaredo.

“Sed la piedsignojn!” mi ekkriis, “mi vidis per la propraj okuloj ke du homoj iris laŭ la pado sed neniu revenis.”

“Jen kiel okazis. Tuj kiam malaperis la profesoro, venis al mi en la kapo ke tia eksterordinara bonŝanco venis al mi de la Sorto. Mi sciis ke Moriarto ne estis la sola homo kiu ĵuris mortigi min. Estis almenaŭ tri aliaj kiuj plue deziris venĝi sin kontraŭ mi pro la morto de la ĉefo. Ili ĉiuj estis danĝeraj uloj. Unu el ili certe mortigos min. Aliaflanke, se la tuta mondo konvinkiĝis ke mi mortas, ĉi tiuj homoj agos tro libere. Ili sin malkaŝos kaj pli-malpli baldaŭ mi povos detrui ilin. Tiam estas tempo ke mi anoncu ke mi ankoraŭ estas en la lando de la vivanto. Tiom rapide agis la cerbo, ke mi kredis, ke mi tiun elpensis antaŭ ol profesoro Moriarto atingis la fundon de la akvofalo Rajkenbako.

“Mi stariĝis kaj esploris la ŝtonan muron malantaŭ mi. En via pitoreska rakonto pri la afero, kiun mi per granda intereso legis post kelkaj monatoj, vi asertis ke la muro estas apika. Tio ne estas tute vera. Kelkajn malgrandajn noĉojn oni trovis, kaj estis kornico. La klifo estis tiom alta ke estis neeble surgrimpi ĝin, kaj egale evidentas ke neeblas senspure iri laŭ la pado. Fakte mi povus inversigi miajn botojn, kiel mi faris kelkfoje antaŭe, sed tri aroj da piedsignoj certe sugestus trompon. Ĝenerale do, estis pli bone ke mi risku grimpi. Ne estis facile, Vatsono. La akvofalo bruegis sub mi. Mi ne estas fantaziulo, sed mi ĵuras, ke mi ŝajnis aŭdi la voĉon de Moriarto kriantan el la abismo. Eraro estus letala. Pli ol unufoje dum herbotuftojn mi eltiris aŭ la piedo stumblis el la malsekaj noĉoj en la roko, mi opiniis ke mi mortos. Sed mi lukte iris supren kaj fine mi atingis kornicon larĝan pli-malpli metron kaj kovritan per mola verda musko, kie mi povis kuŝi nevidate kaj tute komforte. Tie mi streĉis min, kiam vi, mia kara Vatsono, kaj viaj kunenktantoj esploris tre simpatie kaj tre neefike.

“Finfine, kiam vi formis viajn neeviteblajn kaj tute ercarajn konkludojn, vi foriris hotelon, kaj mi estis sola. Mi jam imagis ke mi atingas la finon de miaj aventuroj, sed ne anticipita

okazo montris ke ankoraŭ surprizoj atendis min. Grandega roko, falanta de supre, tondre preterpasis min, frapis la padon, kaj resaltis en la abismon. Tuj mi opiniis ke estas akcidento, sed tuj poste, supren rigardante mi vidis virkapon kontraŭ la malheliganta ĉielo, kaj alia ŝtono frapis la kornicon kie mi kuŝis tre proksime al mia kapo. Kompreneble estis evidente ke Moriarto ne estis sola. Komplico – eĉ tiu ekrigardo montris al mi kiel danĝera estis tiu komplico – gardis dum la profesoro atakis min. De malproksime kaj ne de mi vidite li vidis la morton de sia amiko kaj mian eskapon. Li atendis, kaj tiam ĉirkaŭirante la supron de la klifo, li penis sukcesi kie malsukcesis lia kamarado.

“Mi ne pripensis longatempe, Vatsono. Denove mi vidis la insistan vizaĝon super la klifo, kaj mi sciis ke estis la antaŭanto de alia ŝtono. Mi malsupren grimpis sur la padon. Mi opinias ke mi ne povus tion fari per kalkulado. Estis centfoje pli malfacile ol supren grimpi. Sed ne estis sufiĉe da tempo pensi pri la danĝero, ĉar alia ŝtono fajfe preterpasis min dum mi pendis de la kornicorando per la manoj. Meze en la vojo mi stumblis, sed, per la beno de Dio, mi surteriĝis sur la pado. Mi forkuris. Mi kuris ses kilometrojn super la montojn en la mallumo, kaj post semajno, trovis min en Florenco, certe ke neniu en la mondo sciis tion, kio okazis al mi.

“Mia sola konfidenculo estis mia frato Mikrofto. Mi devas peti vian pardonon, mia kara Vatsono, sed estis gravege ke oni opinias ke mi estis morta, kaj tute certis ke vi ne povas verki tian konvinkigan rakonton pri mia malfeliĉa fino, se vi mem ne opiniis ke estas vera. Kelkfoje dum la lastaj tri jaroj mi komencis skribi al vi, sed ĉiufoje mi timis ke via tenera estimo por mi tentus vin al senprudento, kiu perfidus mian sekreton. Do mi forturniĝis de vi ĉivesperon kiam vi kaŭzis min faligi miajn librojn, ĉar tiutempe estis danĝere por mi, kaj signo de surprizo aŭ emocio viaparte atentigus iun pri

mia identeco kaj kondukus al tre bedaŭrindaj kaj neripareblaj rezultoj. Rilate al Mikrofto, mi devis konfidenci lin por akiri la monon, kiun mi bezonis. Kompreneble en Londono eventoj ne okazis tiel bone kiel mi esperis, ĉar la proceso de la Moriata bando lasis du el la plej danĝeraj bandanoj, miajn proprajn plej venĝemajn malamikojn, liberaj. Mi vojaĝis du jarojn en Tibeto, do, kaj distris min mem per vizito al Lasso, kaj mi pasis kelkajn tagojn kun la ĉeflamao. Vi eble legu pri la rimarkindaj esploradoj de Norvegio nomita Sigersono, sed mi certas ke neniam venis al vi en la kapon ke vi ricevis novaĵon pri via amiko. Tiam mi pasis tra Persio, vizitis Mekkon, kaj pasis iomete da tempo kun la Kalifo ĉe Kartumo. La rezultojn mi jam komunikis al la Buroo pri eksterlandaj aferoj. Revenante al Francio, mi pasis kelkajn monatojn esplorante la derivaĵojn de karba gudro, kiun mi faris en laboratorio ĉe Montpeliero en suda Francio. Finante tiun al mia plaĉo kaj eksciante ke nur unu el miaj malamikoj restas en Londono, mi estis revenonta kiam min oni hastigis per la rimarkinda novaĵo pri la Parkstrateta Enigmo, kiu ne nur logis min per sia propra merito, sed kiu ŝajnis oferi iujn tre kuriozajn personajn oportunojn. Mi venis tuj Londonon, iris en mia propra persono al Bakerstrato, donis tre violentan ŝokon al s-ino Hudsono, kaj trovis ke Mikrofto konservis miajn ĉambrojn kaj dokumentojn kiel mi ilin lasis. Do, mia kara Vatsono, je la dua ptm hodiaŭ mi trovis min sur mia malnova brakseĝo en mia propra malnova ĉambro, kaj dezirante nur ke mia malnova amiko estu sur la seĝo, kiun li tiom ofte ornamis."

Tiu estis la rimarkinda rakonto, kiun mi aŭskultis tiun aprilan vesperon – rakonto, kiu estus al mi komplete nekredebla, se ne konfirmiĝis per la efektiva vidaĵo de la altstatura maldika figuro kaj la vigla avida vizaĝo, kiun mi neniam esperis vidi denove. Iel li eksciis pri mia propra malfeliĉa funebro, li montris sian simpation per maniero ol per vortoj. "La laboro estas la plej bona antidoto por la aflikto, mia kara Vatsono,"

li diris, “kaj mi havas laboraĵon por ni ambaŭ ĉi-nokton, kiu mem, se ni sukcesos, pravigos niajn vivojn sur ĉi tiu planedo.” Vane mi petegis al li diri plue. “Vi aŭdos kaj vidos sufiĉe antaŭ la mateno,” li respondis. “Ni devas diskuti la tri pasintajn jarojn. Tiu sufiĉu ĝis duono post la naŭa, kiam ni komencis nian notindan aventuro pri la vaka domo.”

Estis ja kiel antaŭe, je la koncernita horo mi trovis min apud li en kabrioleto kun mia revolvero en la poŝo kaj kun ekscito de la aventuro en la koro. Holmso estis frida kaj severa kaj silenta. Dum la lumo de la stratolampoj faladis sur lian aŭsteran vizaĝon, mi vidis ke liaj brovoj penseme kuntiriĝis kaj liaj maldikaj lipoj kunpremiĝis. Mi ne sciis, kiajn sovaĝajn bestojn ni estis ĉasontaj en la malluma ĝangalo de krima Londono, sed min oni certigis pro la mieno de la majstra ĉasisto ke la aventuro estas tre grava – dum la sardona rideto, kiu kelkfoje aperis tra la asketa mieno, aŭguris malmultan bonon por la ĉasoto.

Mi opiniis ke ni iros Bakerstraton, sed Holmso haltigis la kabrioleton ĉe la stratangulo de Placo Kavendiŝo.[8] Mi observis kiam li eliris ke li zorgeme rigardis ambaŭdirekte, kaj ĉe ĉiu sekvanta stratangulo li zorgeme certigis sin ke neniu sekvis. Nia kurso certe estis kurioza. La scio de Holmso pri la flankvojetoj de Londono estis eksterordinara, kaj nun li rapide kaj memfide pasis tra reto de stalaleoj kaj staloj, pri kies ekzisto mi tute ne sciis. Ni eliĝis fine en malgrandan vojon kun vico de malnovaj mallumaj domoj, kiu kondukis en Manĉestrostraton kaj ĝis Blandfordostrato. Tie li rapide eniris mallarĝan pasejon, pasis tra ligna barilopordo en vakan korton, kaj tiam li malŝlosis flankopordon de domo. Ni kune eniris kaj li fermis la pordon malantaŭ ni.

La domo estis tute malluma, sed evidentis al mi ke estis vaka domo. La sentapiŝa planko knaris kaj kraketis sub niaj

piedoj, kaj per mia etendita mano mi palpis muron kun ĉifona tapetpapero. La malvarma maldikaj fingroj de Holmso kroĉis mian pojnon kaj li kondukis min antaŭen laŭ longa koridoro, ĝis mi malklare vidis malhelan vazistason. Tie Holmso subite turniĝis dekstren, kaj ni trovis nin en granda, kvadrata, vaka ĉambro, tre malluma en la anguloj sed meze estis malforte lumigita per malproksima stratolampo. La fenestro havis abundan tavolon da polvo, tiel ke ni preskaŭ ne povis reciproke percepti la alian. Mia kunulo metis la manon sur mia ŝultro kaj la lipoj proksime al mia orelo.

“Ĉu vi scias kie ni estas?” li flustre diris.

“Certe jen estas Bakerstrato,” mi respondis strabante tra la malpura fenestro.

“Precize. Ni estas en Kamdena domo, kiu staras kontraŭ nia propra malnova loĝejo.”

“Sed kial ni estas ĉi tie?”

“Ĉar ĝi regas tre bonan vidaĵon de tiu pitoreska domo. Ĉu mi ĝenu vin, mia kara Vatsono, stari pli proksime al la fenestro? Sed klopodu ne montri vin mem, kaj tiam rigardu niajn malnovajn ĉambrojn – la komencopunkton de tiom multe el viaj eta fefabeloj. Ni vidu, ĉu mia tri jara foresto forigis mian surprizopovon.”

Mi rampe alproksimiĝis antaŭen kaj transe rigardis la konatan fenestron. Kiam mi ekvidis, mi anhele ekkriis pro miro. La rulkurtenon oni jam fermis, kaj forta lampo lumigis la ĉambron. La ombro de viro, kiu sidiĝis sur seĝo, ĵetiĝis sur la lumigitan ekranon de la fenestro. Mi ne povus erari rilate al la pocizio de la kapo, la formo de la ŝultroj, la akreco de la vizaĝo. La vizaĝo estis turnita duonprofile, kaj aspektis kiel unu el tiuj nigraj siluetoj ŝatitaj de niaj geavoj. Ĝi estis perfekta kopio de Holmso. Tiom mirigita mi estis, ke mi ĵete

etendis la manon por certigi min ke la viro mem staris apud mi. Li tremetis pro silenta ridado.

“Nu?” diris li.

“Je l’ĉielo!” Mi kriis. “Estas mirinda.”

“Mi fidas ke la aĝo ne velku nek la kutimo malfreŝigu mian senliman varion,”[9] li diris, kaj mi rekonis en lia voĉo la ĝojon kaj la fieron de la artisto pro lia verkaĵo.

“Ĝi iom similas min, ĉu ne?”

“Mi pretas ĵuri, ke estas vi.”

“Por la produkto mi agnoskas s-ron Oskaron Meŭnieron de Grenoblo, kiu pasigis kelkajn tagojn muldi la vaksan statuon. Mi mem aranĝis la ceteran dum mi vizitis en Bakerstraton ĉipostmatene.”

“Sed kial?”

“Pro tio ke, mia kara Vatsono, mi havas gravan kialon deziri ke iuj opiniu ke mi estas tie kiam mi estas alie.”

“Kaj ĉu vi opinias ke oni gvatis la ĉambron?”

“Mi ja sciis ke oni gvatis.”

“Kiu gvatis?”

“Miaj malnovaj malamikoj, Vatsono. La ĉarma societo kies ĉefo kuŝas en la Kaskado Rajkenbako. Vi devas memori ke ili solaj sciis ke mi ankoraŭ vivas. Pli-malpli baldaŭ ili opiniis ke mi devas reveni al miaj ĉambroj. Ili daŭre gvatis kaj ĉimatenon ili vidis min alveni.”

“Kial vi scias?”

“Ĉar mi rekonis la gardiston, kiam mi ekrigardis el mia fenestro. Li estas sufiĉe sendanĝera ulo, nomita Parkero, laŭ metio ŝnurstrangulisto, kaj rimarkinde lerta zumfera ludanto, mi ne zorgis pri li. Sed mi multe zorgis pri la multe pli timiga homo kiun li reprezentas, la koramiko de Moriarto, la viro kiu faligis ŝtonojn super la klifo, la pli ruza kaj pli danĝera krimulo en Londono. Tiu estas la viro kiu ŝtelĉasas min ĉi-nokton, Vatsono, kaj tiu estas la viro kiu tute ne konscias ke ni ŝtelĉasis lin.”

Laŭgrade mia amiko rivelis sian planon. De tiu ĉi konvena gvatejo, la gvatantojn oni gvatos kaj la ŝtelĉasantojn oni ŝtelĉasos. La angula ombro tie for estis la logaĵo, kaj ni la ĉasontoj. Silente ni staris kune en la mallumo kaj observis la rapidantajn figurojn, kiuj ree pasis antaŭ ni. Holmso estis silenta kaj senmova, sed mi sciis ke li estas vigle atenta kaj ke li fiksis la okulojn sur la amasoj de pretepasantoj. Estis malmilda kaj ŝtorma nokto. La vento akre fajfis laŭ la longa strato. Multaj homoj movis tien kaj reen. La plejmulto el ili volviĝis per mantelo kaj skarpo, unu-dufoje ŝajnis al mi ke

mi vidis la saman figuron, kaj mi aparte rimarkis du virojn, kiuj ŝajne ŝirmigis sin de la vento en la pordokadro de domo iom for laŭ la strato. Mi penis atentigi mian kunulon pri tiuj, sed li kriis iomete senpacience kaj daŭris fiksrigardi en la straton. Pli ol unufoje li baraktetis per la piedo kaj frapetis per la fingroj sur la muro. Evidentis al mi ke li iĝis maltrankvila, kaj lia plano ne tute sukcesas kiel li esperis. Fine dum alproksimiĝis meznokto kaj la strato laŭgrade malpleniĝis, li paŝis jen kaj jen en la ĉambro en neregebla agitato. Mi estis ion dironta al li, kiam mi levis la okulojn al la lumigita fenestro kaj denove estis surprizegita kiel antaŭe. Mi kroĉis la brakon de Holmso kaj fingromontris supren.

"La ombro jam moviĝas!" mi kriis.

Estis ja ne duonprofile, sed la dorso estis turnita en nia direkto.

La trijara foresto certe ne glatigis la malmildecon de lia temperamento aŭ de lia senpaciencon rilate al la malpli vigla intelekto.

"Kompreneble ĝi moviĝis," diris li, "Ĉu mi estas tia farseca fuŝulo, Vatsono, ke mi starigus evidentan pupon, kaj esperas ke la plej ruzajn ulojn en Eŭropo tio trompus? Ni estas en ĉi tiu ĉambro du horojn, kaj s-ino Hudsono jam ŝanĝas la figuron okfoje aŭ unufoje ĉiun duonhoron. Ŝi ŝanĝis de la fronto, tiel ke ŝian ombron oni ne vidas. Ha!" li anhelis akre. En la duonhela lumo mi vidis ke li ĵetis la kapon antaŭen, li iĝis rigide atenta. Ekstere en la strato estis tute senhoma. Eble tiu du viroj ankoraŭ kaŭris en la pordokadro, sed mi ne povis vidi ilin. Ĉio estis silenta kaj malluma krom tiu briliga flava ekrano kiu nigre konturigis antaŭ ni. Denove en la tuta silento mi aŭdis tiu mallaŭtan siblan noton, kiu signifis la intensan subpremitan eksciton. Tuj poste li tiris min en la plej malluman angulon de la ĉambro, kaj mi sentis lian

avertantan manon sur miaj lipoj. La fingroj, kiuj kroĉis min, tremetis. Neniam mi sciis mian amikon tion ekscitan, kaj tamen la malluma strato ankoraŭ etendis senmove kaj solece antaŭ ni.

Sed subite mi konsciis pri tiu, kiun liaj pli akraj sensoj jam distingis. Mallaŭta ŝteleca sono venis en la orelojn, ne de la direkto de la strato sed de la malantaŭo de la domo mem en kiu ni kaŝis nin. Pordo malfermiĝis kaj fermiĝis. Tuj poste oni aŭdis paŝojn laŭ la koridoro – paŝojn kiujn oni intencis esti silentaj, sed kiuj reeĥis akre tra la vaka domo. Holmso kaŭris malantaŭen kontraŭ la muro, kaj mi faris same. Mi kroĉis mian revolveron. Strabante tra la mallumo, mi vidis malprecizan virfiguron iomete pli nigran ol la fono. Li staris momente, kaj tiam li malrapide antaŭeniris, kaŭrante, minacante en la ĉambron. Li estis ene de tri metroj de ni, tiu ĉi sinestra figuro, kaj mi jam pretigis min por la atako antaŭ ol mi komprenis ke li tute ne sciis ke ni estas tie. Li paŝis proksime al ni, ŝteliris al la fenestro kaj tre mallaŭte kaj senbrue malfermis kelkajn centimetrojn. Dum li sinkis sin ĝis la malfermo, la lumo de la strato, ne plu duonheligita per la polva vitro plene falis sur lian vizaĝon. La viro ŝajnis tute ekscita. Liaj du okuloj brilis kiel steloj, kaj lia vizaĝo estis konvulsia. Li estis maljuna viro, kun maldikaj elstaranta nazo, alta senhara brovo, kaj grandegaj grizaj lipharoj. Operan ĉapelon li puŝis malantaŭen sur la kapo, kaj blanka ĉemizo[10] brilis el la mantelo. Lia vizaĝo estis marasama kaj malhela, profunde markita per sovaĝaj faltoj. Permane li ŝajne portis bastonon, sed kiam li metis surplanken, ĝi sonis metale. Tiam el la poŝo de la mantelo li eligis masan aferon, kaj okupiĝis pri iu tasko, kiu finiĝis per laŭta klaktinto kaj akra kliko, kvazaŭ bolto falis en sian lokon. Ankoraŭ surgenue li klinis sin antaŭen kaj premis iun stangon per sia tutaj pezo kaj forto. Tio rezultis en longa zumada kaj grinca bruo, kiu finiĝis per fortega kliko. Li rektigis sin kaj mi vidis ke li tenis ian pafilon kun kurioze misformita kolbo. Li

malfermis la postaĵon, enmetis ion, kaj klike fermis. Kaŭrante li metis la fino de la paftubo sur la kornicon de la fenestro, kaj mi vidis ke la longaj lipharoj etendis super la fusto kaj lia okulo briletis dum li strebis laŭ la celilo. Li kontente suspiris dum li premkaresis la kolbon al la ŝultro, kaj mi vidis tiun mirindan celon. La nigran viron sur la flava fono klare li celumis. Dum momente li estis rigida kaj senmova. Tiam la fingro premis la ellasilon. Estis strange laŭta zumsono kaj longa arĝenta tintado de rompita vitro. Tuj Holmso saltis kiel tigro sur la dorson de la paflertulo kaj ĵetegis lin survizaĝen. Tiu tuj surpiedigis sin, kaj per konvulsia forto ekkaptis Holmson ĉe la gorĝo, sed mi frapis lin surkape per la kolbo de mia revolvero, kaj li falis denove ĝisplanken. Mi falis sur lin, kaj dum mi tenis lin mia kamarado vokis per akra fajfilo. Estis bruego de kurantaj piedoj sur la pavimo, kaj du uniformitaj policanoj kaj civilvestita detektivo hastis tra la ĉefpordo kaj en la ĉambron.

“Ĉu estas vi, Lestrado?” diris Holmso.

“Jes, s-ro Holmso. Mi mem traktas la aferon. Mi ĝojas ke vi estas denove en Londono, sinjoro.”

“Mi opinias ke vi deziras iomete da neoficiala helpo. Tri nesolvitajn mortigojn dum unu jaro oni devas ne permesi. Sed vi traktis la Molesean Enigmon per malpli ol via kutima… Tiel estas, vi traktis mezbone.”

Ni ĉiuj surpiediĝis. Nia kaptito anhele spiradis – du fortaj policanoj ambaŭflanke. Jam kelkaj spektantoj kolektiĝis surstrate. Holmso fermis la fenestron kaj la rulkurtenon. Lestrado eligis du kandelojn, kaj la policanoj malfermis siajn lanternojn. Fine mi povis rigardi nian kaptiton.

Li turnis tre virecan kaj tamen sinestran vizaĝon en nia direkto. La brovo de la filosofo supre kaj la makzelo de la voluptulo sube – la viro devis komenci kun grandaj kapabloj por aŭ la bono aŭ la malbono. Sed oni ne povis rigardi liajn kruelajn bluajn okulojn kun velkaj skeptikaj palpebroj, aŭ la sovaĝan agreseman nazon kaj la minacantan profunde falditan brovon kaj ne vidi la danĝerosignojn de la Naturo. Li tute ne atentis nin, sed liaj okuloj fikse rigardis la vizaĝon de Holmso per esprimo malama kaj mira. “Vi diablo!” li ree murmuris. “Vi ruza ruza diablo!”

“Ha, Kolonelo!” diris Holmso aranĝante sian ĉifitan kolumon. “Vojaĝoj finiĝas – geamantoj renkontiĝas,”[11] kiel tekstas la malnova teatraĵo. Mi opinias ke mi ne havas la plezuron renkonti vin de post kiam vi favoris min per via atento dum mi kuŝis sur la kornico super la Kaskado Rajkenbako.”

La kolonelo ankoraŭ fiksrigardis mian amikon kiel trancito. “Vi ruza ruza diablo!” estis liaj solaj vortoj.

“Mi ne jam prezentas vin,” diris Holmso. “Jen, sinjoroj, estas kolonelo Sebastiano Morano, unu el la anoj de la Hindia milito de ŝia Reĝa Moŝto, kaj la plej bona pafisto pri grandaj ĉasaĵoj produktita de nia Orienta Imperio. Ĉu mi pravas, kolonelo, kiam mi diras ke vi pafkaptis pli da tigroj ol iu ajn alia?”

La feroca maljunulo diris nenion, sed ankoraŭ rigardegis mian kunulon. Pro siaj sovaĝaj okuloj kaj hirtaj lipharoj li mem mirinde aspektis kiel tigro.

“Mi miras ke tia simpla taktiko povus trompi tian lertan ŝakirion,”[12] diris Holmso. “Devas esti konata al vi. Ĉu vi ne subarbe ŝnuris kapridon, kuŝis vin supere kun via pafilo kaj atendis ĝis la logaĵo allogis la tigron? Tiu ĉi vaka domo estas mia arbo, kaj vi estas mia tigro. Vi eble pretigis aliajn pafilojn okaze ke estus kelkaj tigroj, aŭ en la neprobebla kazo ke vi miscelumas. Jen,” li fingromontris ĉirkaŭe, “estas miaj pafiloj. La paralelo estas ekzakta.”

Kolonelo Morano antaŭen saltis kaj minace grumblis, sed la konstabloj malantaŭen tiris lin. La furioza mieno aspektis terure.

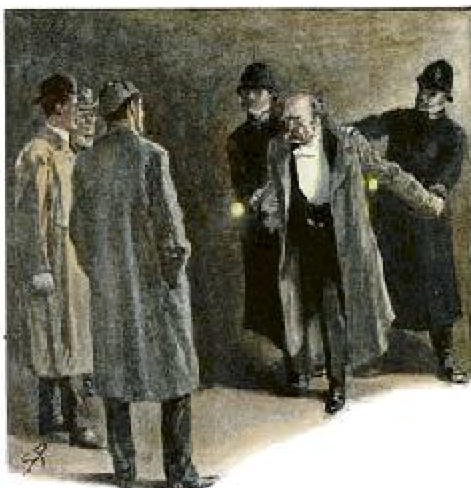
Mi konfesis ke vi iomete surprizis min," diris Holmso, "mi ne anticipis ke vi mem uzus ĉi tiun vakan domon kaj la oportunan frontan fenestron. Mi jam imagis ke vi pafus de la strato, kie mia amiko Lestrado kaj liaj gajuloj atendis vin en embusko. Krom tio, okazis ĉio kiel mi esperis."

Kolonelo Morano turnis sin al la oficiala detektivo.

"Vi aŭ havas aŭ malhavas ĝustan kaŭzon por min aresti," diris li, "sed almenaŭ estas neniu kialo ke mi devas elteni la mokadon de ĉi tiu ulo. Se mi estas en la manoj de la leĝo, faru ĉion laŭleĝe."

"Nu, tio estas sufiĉe ĝusta," diris Lestrado. "Ĉu vi deziras diri nenion plu, s-ro Holmso, antaŭ ol ni foriros?"

Holmso alprenis la potencan aero-pafilon de la planko, kaj esploris la meĥanismon.

"Jen admirinda kaj unika armilo," diris Holmso, "senbrua kaj ege potenca. Mi konis Herderon, la blindan meĥanikiston,

kiu konstruis laŭ la ordono de la forpasinta profesoro Moriarto. Dum jaroj mi konscias ke ĝi ekzistas, kvankam mi neniam havis oportunon kontrol-esplori. Mi sugestas ke vi rigardu ĝin, Lestrado, kaj ankaŭ la kuglojn."

"Vi povas certigi vin pri tio, s-ro Holmso," diris Lestrado dum ĉiuj iris al la pordo. "Ĉu vi deziras iun alian diri?"

"Nur ke mi deziras demandi, kian krimon oni intencas imputi?"

"Kian imputon, sinjoro? Nu, kompreneble, ke li penis mortigi s-ron Ŝerlokon Holmson."

"Nepre ne, Lestrado. Mi proponas ke mi neniel aperas en la afero. Al vi, kaj al vi sola, apertenas la krediton por la rimarkinda aresto. Jes, Lestrado, mi gratulas vin! Per via kutima miksaĵo de ruzo kaj aŭdaco, vi kaptis lin."

"Kaptis lin! Kaptis kiun, s-ro Holmso?"

"La viro, kiun la tuta policaro vane serĉas – kolonelo Sebastiano Morano, kiu mortpafis la honorindan Ronaldon Aderon per ekspansia kuglo el aero-pafilo tra la malfermita fenestro de la duetaĝa fronta ĉambro de numero 427 Parkstrateto la 30an de la lasta monato. Tio estas la imputo, Lestrado. Nu, Vatsono, se vi povas elteni trablovon pro la rompita vitro, mi opinias ke duonhoro kun cigaroj en mia studejo provizos al vi profitdonan distraĵon."

Niaj malnovajn ĉambrojn oni ne ŝanĝis dank' al la kontrolo de Mikrofto Holmso kaj la tuja zorgo de s-ino Hudsono. Kiam mi eniris, mi vidis, ke malgraŭ la malkutima neteco, la malnovaj aĵoj estis ĉiuj en siaj propraj lokoj. Estis la ĥemiejo kaj la acido-malkulita ligna tablo. Tie sur breto estis vico da imponegaj kolekto-libroj kaj referencaj libroj, kiujn multaj el niaj kuncivitanoj ĝoje bruligus. La diagramoj, la violonujo kaj

la piporako – eĉ la Persia pantoflo, kiu enhavas la tabakon – ĉiuj trafis miajn okulojn, kiam mi ĉirkaŭrigardis. Estis du okupantoj en la ĉambroj – s-ino Hudsono, kiu ĝojbrilis kiam ni eniris – la alia, la kuroza pupo, kiu rolis tiom grave dum la noktadventuro. Ĝi estis vakskolora modelo pri mia amiko, tiom admirinde elfarita ke ĝi estis perfekta faksimilo. Tiu staris sur malgranda tablo kaj vestiĝis per malnova tualeta robo, kiun Holmso tiel drapiris ĉirkaŭe, ke la iluzio de la strato estis perfekta.

“Ĉu vi antaŭzorgis, s-ino Hudsono?” diris Holmso.

“Mi surgenuiĝis, sinjoro, ĝuste laŭ via ordono.”

“Bonege. Vi faris ĉion bonege. Ĉu vi rimarkis kien iris la kuglo?”

“Jes ja. Mi bedaŭras ke ĝi fuŝis vian belan statuon, ĉar ĝi pasis tra la kapo kaj bategis sin kontraŭ la muro. Mi alprenis de la tapiŝo. Jen!”

Holmso montris ĝin al mi. “Mola revolvera kuglo, kiel vi perceptas, Vatsono. Estas tre ruza, ĉar kiu anticipus trovi ke tian oni pafis per aero-pafilo? Bone, s-ino Hudsono, mi estas dankema pro via helpo. Nu, Vatsono, lasu min vidi vin sur via malnova seĝo denove, pro tio ke estas kelkaj punktoj kiujn ni devas diskuti.”

Li malvestigis sin de la ĉifona kitelo kaj nun li estis la malnova Holmso vestita per la bruna tualeta robo, kiun li prenis de la figuraĵo.

“La nervoj de la malnova ŝakirio ne perdis sian stabelecon, nek la okuloj sian akrecon,” diris li ridante dum li esploris la frakasitan brovon de la statuo.

“Meze en la dorso de la kapo precize kaj rekte tra la cerbo. Li estis la plej lerta pafisto en Hindio, kaj mi certas ke neniu en Londono superas lin. Ĉu vi aŭdis pri la nomo?”

“Neniam.”

“Nu, tia estas la renomo! Sed se mi ĝuste memoras, vi ne jam aŭdis pri la nomo de profesoro Jakobo Moriarto, kiu havis unu el la plej viglaj cerboj de la jarcento. Donu al mi de la breto mian indekson pri la biografioj.”

Li lante foliumis la paĝojn, malantaŭen klinante sur sia seĝo kaj farante grandajn nubojn per sia cigaro.

“Mia kolketo sub litero M estas belega,” diris li. “Moriarto mem estas sufiĉe fari iun ajn literon eminenta, kaj jen Morgano la venenisto, kaj la abomeninda Meridevo, kj Mateo, kiu elfrapis mian dekstran kaninon en la staciodomo ĉe Ĉaringkruco, kaj fine jen nia amiko de la hodiaŭa nokto.”

Li transdonis la libron, kaj mi legis:

Morano, Sebastiano, kolonelo. Senofica. Antaŭe de la Bangaloraj Pioniroj.[13] Nask. Londono, 1840. Filo de kavaliro Aŭgusto Morano, KB,[14] iama Brita ministro al Persio. Edukita ĉe Etono kaj Oksfordo. Kampajnis en Javakio, en Afganlando, en Ĉarasiabo (menciita en depeŝoj), en Ŝerpuro, en Kabulo. Aŭtoro de Grandaj ĉasaĵoj de la okcidenta Himalajo (1881); Tri monatoj en la ĝangalo (1884). Adreso: Duktostrato. Kluboj: La Angla-Hindia, la Tankervilo, la Bagatela kartoklubo.

Sur la marĝeno Holmso skribis per sia preciza manskribado: La dua plej danĝera ulo en Londono.

“Mirinde,” mi diris, kiam mi transdonis la volumon. “La kariero de la viro estas tio de honorinda soldato.”

“Vere,” respondis Holmso. “Ĝis certa punkto li faris bone. Li ĉiam havis ferajn nervojn, kaj oni ankoraŭ rakontas kiel li suben grimpis defluilon por kapti vunditan hommanĝan tigron. Estas iuj arboj, Vatsono, kiuj kreskas ĝis certa alteco, kaj subite evoluis iun malbelan strangaĵon. Tio ofte okazas ĉe homoj. Estas mia teorio ke la homo reprezentas en sia evoluo la tutan proceson de siaj prauloj, kaj subita turno al la bono aŭ al la malbono estas pro iu forta influo en la deveno. La homo iĝas, tiel oni dirus, la epitomo de la historio de sia familio.”

“Estas certe iom fantazia.”

“Nu, tion mi ne insistas. Kia ajn la kaŭzo, kolonelo Morano misiĝis. Sen iu ajn evidenta skandalo, li tamen ne povis resti en Hindio. Li emeritiĝis kaj revenis Londonon, kaj denove akiris malbonan reputacion. Tiutempe lin celis profesoro Moriarto, al kiu li iĝis stabestro. Moriarto libere donis monon al li, kaj uzis lin en unu-du aferoj, en kiuj vulgara krimulo ne povis entrepreni. Ĉu vi eble memoris la morton de s-ino Stevarto de Laŭdero[15] en 1887? Ĉu ne? Nu, mi certas ke Morano responsis, sed oni tion ne povis pruvi. Tiom ruze estis la kolonelo kaŝita, ke eĉ kiam oni detruis la bandon de

Moriarto, oni ne povis kulpigi lin. Ĉu vi memoras ke tiutempe, kiam mi vizitas viajn ĉambrojn, kiel mi fermis la ŝutrojn pro aero-pafiloj? Sendube vi opiniis min fantazia. Mi sciis precize tion, kion mi faris pro tio ke mi sciis ke ekzistas tia rimarkinda armilo, kaj ke ĝin apertenis unu el la plej lertaj pafisto en la mondo. Kiam mi estis en Svislando li sekvis nin kun Moriarto, kaj sendube li penis mortigi min sur la kornico ĉe Rajkenbako.

"Vi opiniu ke mi atenteme legis la ĵurnalojn dum mi restis en Francio, por serĉi oportunon por lin kapti. Dum li estis libera en Londono, mia vivo estas senvalora, nokte kaj tage la ombro estus super mi, kaj pli-malpli baldaŭ okazus lia oportuno. Kion do mi povus fari? Mi ne povis mortpafi lin, aŭ mi estus en la akuzitejo. Mi ne povis petegi al juĝisto. Oni ne povis interveni surbaze de tio, kio ŝajnas freneza suspekto. Do mi povis fari nenion. Sed mi observadis la kriman novaĵon, ĉar mi sciis ke pli-malpli baldaŭ, mi kaptos lin. Tiam okazis la morton de Ronaldo Adero. Fine mia oportuno prezentis sin. Al mi estis certe ke kolonelo Morano responsis. Li kaj la junulo kartoludis, li sekvis Aderon de la klubejo ĝis lia domo, li sendube mortpafis lin tra la malfermita fenesto. La kugloj sufiĉas por pendumi lin. Mi tuj alvenis. La gvatanto vidis min, kaj mi certis ke li atentigis la kolonelon. Li ne povis ne scii ke mia subita apero relatas al la krimo, kaj li estis terure alarmita. Mi certas ke li penis tuj mortigi min, kaj uzi tiun mortigan armilon. Mi donis al li bonegan celon, kaj mi sciigis la policon. Parenteze, Vatsono, vi vidu ilin en la pordokadro. Mi prenis tion, kion laŭ mi estas la plej ĝusta gvatejo, kaj mi ne povis esperi ke li mem elektus la saman lokon por ataki min. Nu, mia kara Vatsono, ĉu mi devas klarigi iun alian punkton?"

"Jes," mi diris, "Vi ne jam klarigas la motivon de kolonelo Morano por la mortigo de la honorinda Ronaldo Adero."

“Ha! mia kara Vatsono, nun mi devas eniri la regnon de la konjekto, kie eraru la plej logika menso. Ĉiu formu sian propran hipotezon laŭ la faktoj, kaj la via estos egale ĝusta.”

“Ĉu vi do formis konjekton.”

“Mi opinias, ke ne estas malfacile klarigi la faktojn. Laŭ la atestaĵoj kolonelo Morano kaj juna Adero kune gajnis konsiderindan sumon. Nu, Morano sendube friponis – tion mi longatempe scias. Mi kredas, ke je la mortotago Adero tion malkovris. Verŝajne li priparolis private, kaj menacis lin krom se li laŭvole rezignas de la klubo, kaj ĵuras ke li neniam plu kartoludos. Neverŝajne junulo kiel Adero tuj faras teruran skandalon kaj revelas bone konatan kaj tiom pliaĝan viron. Verŝajne li agadis kiel mi sugestas. Ekskludo de liaj kluboj ruinigus Moranon, kies vivrimedon li gajnas per trompado. Do li mortigis Aderon, kiu tiutempe klopadis kalkuli kiom da mono li devis redoni, pro tio ke li ne povis gajni pro la trompado de la partnero. Li ŝlosis la pordon tiel ke la sinjorinoj ne surprizis lin kaj insistis ke li klarigu kion li faris pri la nomoj kaj la moneroj. Ĉu mi pravas?”

“Sendube vi pravas.”

Dum la kortuma proceso oni aŭ ĝustigos aŭ ne. Dumtempe, kio ajn okazos, kolonelo Morano ne plu ĝenas min. La konata aero-pafilo de Herdero ornamos la Skotlandjaran Museon, kaj denove s-ro Ŝerloko Holmso estas libera dediĉi sian vivon ekzameni tiujn interesigajn problemojn, kiujn la kompleksa vivo de Londono tiom abunde prezentas.”[16]

1

Honorinda Ronaldo Adero [the Honorourable Ronald Adair]
Adero havas la ĝentilecan titolon “honorinda” ĉar li estis filo de nobelo. En la Brita sistemo pri nobeleco estas kvin rangoj [duke – duko, marquis – markizo, earl – grafo, viscount – vicgrafo, baron – barono]. La fratino de Adero [vidu sube en la novelo] ankaŭ nomiĝas honorinda – “la honorinda Hilda Adero”. Tiun titolo oni ne povas akiri per la geedziĝo. F-ino Edito Vudlio [vidu sube] ne povas iĝi “honorinda” Edito Adero per sia edziniĝo.

Tiutempe la aŭstraliaj kolonioj estis Viktoria, Nova Sudkimrio, Suda Aŭstralio, Okcidenta Aŭstralio kaj Kvinslando.

3

La karto-klubo Baldvina estis en Palmalo.

4

Britaj Birdoj t.e. La historio de Britaj Birdoj en du volumoj eldonitaj en 1797 kaj 1804 – aŭ la ses volumoj Historio de Britiaj birdoj verkita de Francisko O. Moriso [Frances O. Morris] eld. 1851-1857.

5

Katulo – Tiu libro eble estas Catullus, Tibulius, Propertius, orignale presita de Aldus ĉe Venecio en 1502. Se tiu ja estas la verkaĵo, eble ĝi estas el la eldono de la tipografo Johano Baskervilo [John Baskerville (1706-1765)].

Sed sugestis s-ro Bliss Austin ke “la Katulo kaj La origino de la arbokulto samas! Estas verkaĵo de Grant Allen, titolita La Atiso de Kaiuso Valeriuso Katulo, angle versigita kun disertacio pri la mito de Atiso, pri la origino de la arbokulto kaj pri la galiambika metro [The Attis of Caius Valerius Catullus, Translated into English Verse, with Dissertation on the Myth of Attis, on the Origin of Tree Worship, and on the Galliambic Metre].

6

La sankta milito aŭ Historio pri la sankta milito [History of the Holy Warre] verkita de Tomaso Fulero [Thomas Fuller] aŭ la pli konata La sankta milito de Johano Bunjono [John Bunyon].

7

Baritsuo [laŭtekste baritsu] verŝajne inkluzivis kelkajn metodojn de la japanaj militaj artoj.

8

Placo Kavendiŝo [Cavendish Square] – Oni konstruis ĉi tiun placon en 1777. La placo nomiĝis por lordino Henrieta Kavendiŝo Holiso [Lady Henrietta Cavendish Hollis] – ankaŭ la apudaj Holisstrato kaj Henrietastrato. La placo estas kontraŭ Placo Hanovero sude de Oksfordstrato.

9

Holmso parafrazis liniojn el la Ŝekspira tragedio Antonio kaj Kleopatra – “La aĝo ne povas velkigi nek la kutimo malfreŝigi ŝian senliman varion” Akto II, sceno 2, linioj 241-242 (angle).

10

Blanka ĉemizo – eble la kolonelo ĵus alvenis de unu el siaj kartoludoj.

11

La malnova teatraĵo – Holmso iomete miscitis Dudeka Nokto [Twelfth Night] de Ŝekspiro, Akto II, sceno 3, lino 46 (angle) – “Vojaĝoj finiĝas, kiam amantoj renkontiĝas”.

12

Ŝakirio [laŭtekste shakiri] Hinda vorto – “ĉasisto”.

13

Bangaloraj pioniroj – neniam ekzistas Bangaloraj pioniroj en Hindio.

KB [Kunulo de la Bato – angle, Companion of the Bath] – ano de la honora ordeno de la Bato fonditia en 1725. Tiel nomita pro la ceremonia purigo, kiun oni ricevis ĉe aliĝo. Kiel la Brita ministro al Persio, kavaliro Aŭgusto Morano estis kunulo de la civila, anstataŭ la milita, ordeno.

15

Laŭder [Lauder] urbeto en Bervikŝiro [Berwickshire], Skotlando.

16

Por la numero de marto 1927 de la “Strand Magazine” kavaliron Arthur Conan Doyle oni petis fari liston de liaj propraj preferataj rakontoj pri Ŝerloko Holmso (ne inkludante la rakontojn de la Kazolibro pro tio, ke ĉi tiujn rakontojn oni tiutempe ne kolektis libroforme). Doyle elektis dek du, el kiuj li rangigis ĉi tiun novelon numero 6.